

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Mednarodna znanstvena konferenca
International Academic Conference

**SELITVENE IZKUŠNJE IN NADZOR NAD SELITVAMI MED
REALNOSTJO IN SPOMINOM**

**MIGRATION EXPERIENCES AND MIGRATION CONTROL
BETWEEN REALITY AND MEMORY**

**PROGRAM in POVZETKI
PROGRAMME and ABSTRACTS**

Koper-Capodistria

Ponedeljek, 16. april 2018

Monday, 16 April 2018

Uredila/Edited by Aleksej Kalc & Katja Hrobat Virloget

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

ORGANIZATOR KONFERENCE / CONFERENCE ORGANISATION:

Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije / Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts, Slovenian Migration Institute

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici / University of Primorska, Faculty of Humanities

LOKACIJA / LOCATION:

Fakulteta za humanistične študije, Levant 3, Titov trg 5, Koper-Capodistria, Slovenija.

Organizirano v okviru temeljnega raziskovalnega projekta *Nadzor nad migracijami na Slovenskem od Avstro-Ogrske do samostojne Slovenije* (ARRS J6-8250) in raziskovalnega programa *Narodna in kulturna identiteta slovenskega izseljenstva v kontekstu raziskovanja migracij* (ARRS P5- 0070). Vzporedna projekta *Socialna, gospodarska in kulturna zgodovina slovenskega izseljenstva* (J5-7161 in J5-8246). Organizatorja se zahvaljujeta ARRS za finančno podporo.

PROGRAM / PROGRAMME

10.00–10.15   Otvoritev in pozdravni nagovori / Opening and welcome addresses

10.15–11.45   **MED ZGODOVINO IN SODOBNOSTJO / BETWEEN HISTORY AND MODERNITY**

MODERATOR / CHAIRMAN: Jure Gombač (ZRC SAZU ISIM)

Nadzor migracij: aktualno vprašanje z dolgo zgodovino / Migration Control: A Topical Issue with a Long History

Aleksej Kalc (ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije / Slovenian Migration Institute, Ljubljana; UP, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Pripovedi o poročanju med migranti iz Zahodne Afrike v Parizu / Narratives on Conjuality among West African Migrants in Paris

Stefan Le Courant (EHESS, Institut interdisciplinaire d'anthropologie du contemporain, France)

Zgodbe o smrti med prehajanjem meje / Stories of Death while Border Crossing

Carolina Kobelinsky (CNR – Laboratoire d'ethnologie et de sociologie comparative, France)

Razprava / Discussion

11.45–12.15   Odmor / Coffee break

12.15–14.15   **NA STIČIŠČU VZHODA IN ZAHODA / IN THE CONTACT AREA BETWEEN THE WEST AND THE EAST**

MODERATOR / CHAIRMAN: Jernej Mlekuž (ZRC SAZU ISIM)

Izpostavljanje "problematičnih" ljudi za "potrebe varnosti". Varnostni vidiki v diskurzu o optantih v okraju Koper / Targeting "Problematic People" for "Security Reasons". The Aspects of Security in the "Optanti" Discourse in the District of Koper

Jure Gombač (ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije / Slovenian Migration Institute, Ljubljana)

Beg iz »svobode« - pojav ilegalne migracije iz Istre po drugi svetovni vojni / Escape from "Freedom" - The Phenomenon of Illegal Migration from Istria after WW II

ARRS
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Igor Jovanović (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Določitev italijansko-jugoslovanske meje leta 1947 in spomin prebivalcev Loga pod Mangartom / The Establishment of the Italian-Yugoslav Border in 1947 and the Memory of the Community of Log pod Mangartom

Marko Klavora (Goriški muzej / Regional museum Goriški muzej, Nova Gorica)

Vrata Zahoda. Izselsjevanje iz Slovenije po drugi svetovni vojni / Doors to the West. Emigration from Slovenia after WW II

Aleksander Panjek (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Razprava / Discussion

14.15–14.30 Odmor / Coffee break

14.30–16.00 **DRUGA STRAN EKSODUSA V ISTRI / THE OTHER SIDE OF THE EXODUS IN ISTRIA**

MODERATOR / CHAIRMAN: Stanko Pelc (UP PEF)

Repopulacija in družbena prenova slovenskega obalnega območja v 50ih letih 20. stoletja / The Repopulation and Social Restoration of the Slovenian Coastal Area in the 1950s

Aleksej Kalc (ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije / Slovenian Migration Institute, Ljubljana; Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper -Capodistria)

Šop ključev. Spomini na množična izseljevanja in priseljevanja v Istri po drugi svetovni vojni / A Bunch of Keys. Memories of Massive Emigrations and Immigrations in Istria after WW II

Katja Hrobat Virloget (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Storytelling v spornih mestnih središčih severne Istre / Storytelling in the Contested Urban Centres of Northern Istria

Neža Čebren Lipovec (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Razprava / Discussion

ARRS
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

16.00

SKLEP / CONCLUSIONS

ARRS
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

POVZETKI / ABSTRACTS

Aleksej Kalc (ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije / Slovenian Migration Institute, Ljubljana; Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Nadzor migracij: aktualno vprašanje z dolgo zgodovino

Vse živahnješa migracijska gibanja postavljajo v ospredje politične agende nacionalnih vlad in mednarodnih političnih teles upravljanje migracijskih procesov in odnos do migrantov. V javnem diskurzu in percepcijah se problematika pojavlja kot značilnost današnje dobe in v prvi vrsti z vidika varnosti. V resnici, gre za vprašanje, ki spremlja migracijska gibanja skozi celo zgodovino. Prispevek bo razpravljal o nekaterih ključnih prehodih v razvoju nadzora migracij v dvajsetem stoletju in o raznolikih razsežnostih problematike. Poseben poudarek bo na specifikah jugoslovansko (danes slovensko in hrvaško)-italijanskega stičnega prostora, ko je ta bil del železne zavese med Vzhodom in Zahodom.

Migration Control: A Topical Issue with a Long History

The intense migration movements we are witnessing put the management of migration processes and the attitude towards migrants in the core of the political agenda of national governments and international political bodies. In public discourses and representations, the problem appears as a feature of our day and is perceived primarily in terms of security. In truth, this is an issue that accompanies migrations throughout history. The contribution will focus on some passages in the evolution of migration control in the 20th century and on the multiple dimensions of this matter. Special emphasis will be on the specific aspects related to the Yugoslav (today's Slovenian and Croatian)-Italian contact area, when it was part of the iron curtain between the East and the West.

Stefan Le Courant (EHESS, Institut interdisciplinaire d'anthropologie du contemporain, France)

Priporoči o poročanju med migranti iz Zahodne Afrike v Parizu

Med moškimi priseljenci Soninke v Franciji je zelo prisotna težnja po zbiranju zakonskih partneric iste etnične pripadnosti. Migranti se pri tem osredotočajo na dve izbiri zakonske zveze: poroko v Franciji s pripadnico druge generacije migrantov in poroko v "domačem kraju". V prispevku, ki temelji na dolgotrajnem etnografskem preučevanju vsakdanjega življenja nelegalnih migrantov v Parizu, bom razpravljal o tem, kako prihaja do teh izbir in kaj nam povedo o sodobnih migracijah.

Narratives on Conjuality among West African Migrants in Paris

Among male Soninke migrants in France, the most discussed conjugal options are marriage with partners identified as sharing a common ethnic background. Migrants focus on two configurations: marriage in France with a woman born to migrants of the previous generation, and marriage "back home". In this presentation, based on a long-standing ethnography of the everyday life of undocumented migrants in Paris and its

suburbs, I will discuss how these choices are made and what they say about contemporary migration.

Carolina Kobelinsky (CNRS- Laboratoire d'ethnologie et de sociologie comparative, France)

Zgodbe o smrti med prehajanjem meje

V španski sredozemski enklavi Melilla v Severni Afriki migranti pripovedujejo mnogo zgodb o umiranju med prehajanjem meje. Odkritja utopljenih, dehidriranih in zadušeniških moških, žensk in otrok ob meji so vsakdanja realnost. Za razliko od tistih, ki izgubijo življenja na morju, se teh žrtev skoraj ne šteje in njihovih posmrtnih ostankov je okrog Melille le malo. Ne glede na to je smrt stalna spremljevalka migracijskega procesa prisotna v pripovedih migrantov in govoricah, ki krožijo na mejnem področju. Na podlagi etnografske študije, ki poteka od leta 2014, bo prispevek prikazal, kaj te zgodbe pripovedujejo o sodobnih migracijah.

Stories of Death while Border Crossing

In Melilla, a Spanish enclave in the Mediterranean, on the African continent, migrants tell numerous stories about death during border crossing. The discovery of men, women and children drowned, dehydrated, asphyxiated at the border has become a daily reality. Unlike maritime borders, few dead are counted and few bodies are found around Melilla. However, death is a spectral omnipresence that appears both in stories about lived experiences and in the rumours that circulate around the border. Drawing on an ongoing ethnographic field study carried out since 2014, I will explore here what these stories say about contemporary migration.

Igor Jovanović (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Beg iz »svobode«. Pojav ilegalne migracije iz Istre po drugi svetovni vojni

Prispevek govori o ilegalnih migracijah iz hrvaškega dela Istre v obdobju po drugi svetovni vojni. Ta pojav, ki so ga povzročile politične in ideološke razmere v Jugoslaviji, je ostajal intenziven do konca šestdesetih let prejšnjega stoletja, ko je bilo izseljevanje jugoslovanskih državljanov v tujino liberalizirano. Leta 1968 je bila podpisana tudi ekonomska pogodba za izmenjavo delavcev med Zvezno republiko Nemčijo in SFRJ. Vprašanje nezakonitih migracij iz hrvaške Istre na Zahod v obdobju po drugi svetovni vojni ni bilo deležno pozornosti raziskovalcev, zato je literatura o tej temi skromna, arhivski material pa je še vedno neraziskan. Nezakonite migracije so bile pogosto izenačene s t.i. »istrskim eksodusom« ali obravnavane kot del tega pojava. V resnici predstavljajo ilegalne migracije in eksodus dva vzporedna procesa, ki sta se odvijala neodvisno drug od drugega. V članku bodo obravnavani v širšem kontekstu zakonitih in nezakonitih migracijskih gibanj v srednji in vzhodni Evropi.

Escape from "Freedom". The Phenomenon of Illegal Migration from Istria after WWII

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

The paper is about illegal migrations from the Croatian part of Istria in the period after World War II. This phenomenon, implied by political and ideological circumstances in

Yugoslavia, lasted in greater intensity until the late 1960s, when the migration of Yugoslav citizens abroad was liberalised. In 1968, an economic treaty for labourer exchange between the Federal Republic of Germany and SFRJ was also signed. The question of illegal migration from Croatian Istria to the West in the post WWII period has not received researchers' attention, as a consequence, the literature on this topic is very scarce and archival material remains unexplored. Illegal migrations were often identified as the "Istrian exodus" or were considered as a part of this phenomenon. Actually, the illegal migrations and exodus constituted two parallel processes which took place independently of one another. The paper will discuss them in the wider context of legal and illegal migration movements in Central and Eastern Europe.

Jure Gombač (ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije / Slovenian Migration Institute, Ljubljana)

Izpostavljanje "problematičnih" ljudi za "potrebe varnosti". Varnostni vidiki v diskurzu o optantih v okraju Koper

Da bi pojasnili nekaj mehanizmov, ki so igrali pomembno vlogo pri množičnih izseljevanjih iz Okraja Koper po Pariški mirovni konferenci leta 1947, bomo skušali uporabiti nekaj sodobnih pristopov, kot so recimo "izpostavljanje skupin", nekateri varnostni vidiki v primeru migracij, kriminalizacija migrantov... Gradivo za takšen teoretski okvir bomo iskali v arhivskih virih in lokalnem časopisju.

Targeting "Problematic People" for "Security Reasons". The Aspects of Security in the "Optanti" Discourse in the District of Koper

Some new approaches will be used in order to explain some of the mechanisms that played an important role in the mass migration from the district of Koper/Capodistria after the Paris Peace Treaty of 1947. Discourse analysis, the concept of "target groups" and certain security practices in the case of migrations and the criminalisation of migrants will be used as the main tools for developing the theoretical framework. Original archival documents and local newspapers of the time will help to fill in the gaps.

Marko Klavora (Goriški muzej / Regional museum Goriški muzej, Nova Gorica)

Določitev italijansko-jugoslovanske meje leta 1947 in spomin prebivalcev Loga pod Mangartom

Rudarji iz Loga pod Mangartom so februarja 1947 pisali vladi Ljudske republike Slovenije. V skrbi za svoja delovna mesta v rabeljskem rudniku svinca in cinka, ki je bil v Italiji, so prosili oblasti, naj posežejo v njihovem imenu pri italijanski rudniški upravi, da bi lahko ohranili zaposlitev. Na podlagi pariške mirovne konference je bil rudnik dodeljen Italiji, medtem ko so vasi Log pod Mangartom, Strmec in Predel ostale v Jugoslaviji. Za 96 rudarjev, podpisnikov omenjenega pisma, in njihove družine je to pomenilo izgubo

glavnega življenjskega vira, ki je omogočal obstoj v gospodarsko revnem alpskem okolju. Po letu 1949, ko so krajevne politične oblasti rudarjem

prepovedale odhajanje na delo v Rabelj, ni ostalo drugega kot iskanje dela v slovenskih rudarskih središčih, se potegovati za maloštevilna delovna mesta v manjših centrih ožjega območja ali ilegalna izselitev v tujino.

The Establishment of the Italian-Yugoslav Border in 1947 and the Memory of the Community of Log pod Mangartom

Concerned about their jobs in the Rabelj lead and zinc mine, the miners of Log pod Mangartom wrote to the Government of the People's Republic of Slovenia in February 1947 urging it to intercede on their behalf with the (Italian) administration of the mine to secure their employment. Following the Paris Peace Conference, the mine was to be awarded to Italy, whereas the French proposal stipulated that the villages Log pod Mangartom, Strmec and Predel would remain on the other side of the border, in Yugoslavia. For the ninety-six miners who signed the letter and their families, this entailed the loss of their main income which was vital for their subsistence in an Alpine environment characterised by limited natural resources. After 1949, when the local political authorities prohibited them from working in the Rabelj mine (Italy), the miners (especially the young ones) were faced with the choice of seeking work in other (mining) centres in Slovenia (Yugoslavia), competing for scarce work opportunities in minor economic centres in the area or illegal emigration abroad.

Aleksander Panjek (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Vrata na Zahod. Izseljevanje iz Slovenije po drugi svetovni vojni

V prispevku bodo predstavljene nekatere serije dokumentov iz nekaterih tujih arhivov, ki se nanašajo na migracije preko jugoslovansko-italijanske meje po drugi svetovni vojni. Avtor bo razpravljal o značilnostih in pomenu teh dokumentov kot virov za preučevanje tematike migracijskega nadzora.

Doors to the West. Emigration from Slovenia after WW II

The paper presents several series of archival documents from foreign archives that are related to the migrations through the Yugoslav-Italian border after WW II. The author will discuss their characteristics and their potential value for the research about migration control in the specific area and timespan.

Aleksej Kalc (ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije / Slovenian Migration Institute, Ljubljana; Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Repopulacija in socialna prenova slovenskega obalnega območja v 50ih in 60ih letih 20. stoletja

Prispevek skuša konceptualizirati in kontekstualizirati proces repopulacije in družbene prenove slovenskega obalnega območja kot specifičnega zgodovinskega vprašanja ter

izpostaviti nekatere probleme in vidike. Poudarek bo na obsegu, časovnem poteku, geografskem izvoru, socialno-demografskih in drugih strukturnih značilnostih priseljencev ter na vplivu, ki ga je imel priseljski proces na demografski razvoj,

etnično in družbeno podobo obalnih mest. Govor bo tudi o pristopu države in o vlogi politike ter institucij organizacijskih vidikih in praksah upravljanja migracijskega procesa ter oblikovanja novega socialnega tkiva obalnih mest.

The Repopulation and Social Restoration of Slovenian Coastal Area in the 1950s and 1960s

The paper will conceptualise and contextualise the repopulation and social restoration of Slovenian coastal towns as a specific historical issue and examine some of its problems and aspects. The focus will be on the scope, timing, geographic origin, socio-demographic and other structural characteristics of immigrants, as well as the impact of the immigration processes on the demographic development and the ethnic and social structures of the towns. The state's approach to the problem with regard to the role of politics and institutions, organisational aspects and practices in the management of the immigration process and the forming of the new social fabric of the coastal towns will also be taken into account.

Katja Hrobat Virloget (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Šop ključev. Spomini na množična odseljevanja in priseljevanja v Istri po drugi svetovni vojni

Prispevek obravnava spomine na sobivanje in migracije v severni Istri (Sloveniji) med in po drugi svetovni vojni. Zaradi množičnega odseljevanja in priseljevanja je v Istri po drugi svetovni vojni prišlo do skoraj popolne spremembe etnične in družbene strukture prebivalstva. Predstavljeni bodo spomini na razloge tako imenovanega istrskega eksodusa in na priseljevanja novih prebivalcev iz Slovenije in drugih delov Jugoslavije. Med drugim bo predstavljena in kontekstualizirana urbana legenda o šopu ključev, ki naj bi ga dobivali novi prišleki ob prihodu v (prazna) istrska mesta. Govor bo tudi o vzpostavitvi simbolnih mej med "starimi" prebivalci in priseljenci zaradi njihovih konfliktnih in vzporednih kolektivnih spominov, zaradi česar so se počutili »tujci drug drugemu« in hkrati »tujci v lastnem domu«.

A Bunch of Keys. Memories of Massive Emigrations and Immigrations in Istria after WW II

The paper will discuss the memories of co-habitation and migrations in northern Istria (in Slovenia) during and after the Second World War. Due to the massive migrations and immigrations after WW II, Istria experienced a total change of the ethnic and social structure of its inhabitants. On the one hand, some memories on the reasons for the so called Istrian exodus will be shown; and on the other hand, the memories of the consequent immigration from Slovenia and former Yugoslavia. Among others, we will explain and contextualise the urban legend which told of a bunch of keys received by immigrants arriving to the (emptied) Istrian towns. The paper will show the

establishment of symbolic boundaries between the “older” Istrian inhabitants and migrants who, due to their conflicting and parallel collective memories, make them feel as “strangers to one another” and as “foreigners in their own home”.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Neža Čebtron Lipovec (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije / University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper-Capodistria)

Storytelling v spornih mestnih središčih severne Istre

Prispevek obravnava potencial, ki ga imajo organizirana javna pripovedovanja individualnih spominov v odkrivanju in/ali oblikovanju kolektivnih spominov. Študijski primer je posebej osredotočen na sporna mestna središča severne Istre (Slovenija), ki jih označuje multietnična in multikulturalna demografska struktura, še posebno zaradi večjih premikov prebivalstva sredi 20. stoletja. Posvetili se bomo psihološkemu učinku, ki jih lahko imajo tovrstna javna in skupinsko usmerjena razkrivanja spominov in kakšno vlogo imajo v tem okviru muzejske institucije.

Storytelling in the Contested Urban Centres of Northern Istria

The paper looks into the potential that the organised public sharing of personal memories has in discovering and/or shaping collective memories. The case is specifically centred on the contested urban centres of northern Istria (Slovenia), marked by a multiethnic and multicultural demographic structure, especially since the major population transfers in the mid-20th Century. We shall look in-depth into the psychological effect that such public and group-oriented disclosing of memories can have and what role museum institutions can have in such a framework.